

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 338.43.01/02.075.8

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

© 2014 БАБЕНКО А. Г., БОНДАРЕВСЬКА К. В.

УДК 338.43.01/02.075.8

Бабенко А. Г., Бондаревська К. В.

Шляхи вдосконалення державного регулювання аграрного сектора економіки

У статті висвітлено особливості сучасного стану державної політики в сфері АПК; визначено основні проблеми в галузі сільського господарства; обґрунтовано значення державної підтримки для стабільної діяльності аграрних підприємств, зростання їх прибутковості та конкурентоспроможності. Визначено шляхи вдосконалення механізму державного регулювання розвитку аграрного сектора економіки України в умовах динамічних змін економічного середовища. Актуальність питання державного регулювання економічних відносин в аграрній сфері обумовила мету та завдання наукової статті. Зокрема, було визначено проблемні питання в галузі АПК, обґрунтовано шляхи вдосконалення механізму державного регулювання аграрного сектора на сучасному етапі його розвитку. Серед методів дослідження було застосовано абстрактно-логічний (у процесі теоретичних умовиводів і формування висновків); статистико-економічний (з метою вивчення масових економічних явищ і встановлення відповідних тенденцій); прогнозування (в процесі розрахунку очікуваних показників виробничих затрат (рентабельності) з основних видів товарної продукції). За результатами дослідження визначено основні шляхи вдосконалення механізму державного регулювання АПК, які матимуть теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку аграрної галузі. Особливої уваги заслуговують реформування цінового механізму через запровадження регульованих цін на базові види продукції; формування інтегрованих аграрних комплексів; удосконалення бюджетної, податкової, страхової та кредитної політик.

Ключові слова: державне регулювання, державна підтримка, бюджетні дотації, регульовані ціни, продовольча безпека, інновації, аграрний сектор

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Бабенко Анатолій Григорович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри, кафедра управління персоналом та економіки праці, Дніпропетровська державна фінансова академія (вул. Аржанова, 12, Дніпропетровськ, 49083, Україна)

Email: babenko.akademik@mail.ru

Бондаревська Ксенія Валентинівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра управління персоналом та економіки праці, Дніпропетровська державна фінансова академія (вул. Аржанова, 12, Дніпропетровськ, 49083, Україна)

Email: kseny-8888@mail.ru

УДК 338.43.01/02.075.8

UDC 338.43.01/02.075.8

Бабенко А. Г., Бондаревская К. В. Пути совершенствования государственного регулирования аграрного сектора экономики

В статье освещены особенности современного состояния государственной поддержки в сфере АПК; определены основные проблемы в отрасли сельского хозяйства; обосновано значение государственной поддержки для стабильной деятельности аграрных предприятий, роста их прибыльности и конкурентоспособности. Определены пути совершенствования механизма государственного регулирования развития аграрного сектора экономики Украины в условиях динамических изменений экономической среды. Актуальность вопроса государственного регулирования экономических отношений в аграрной сфере обусловила цель и задачи научной статьи. В частности, были определены проблемные вопросы в отрасли АПК, обоснованы пути совершенствования механизма государственного регулирования аграрного сектора на современном этапе его развития. Среди методов исследования были применены: абстрактно-логический (в процессе теоретических умозаключений и формирования выводов); статистико-экономический (с целью изучения массовых экономических явлений и установления соответствующих тенденций); прогнозирования (в процессе расчета ожидаемых показателей производственных затрат (рентабельности) по основным видам товарной продукции). По результатам исследования определены основные пути совершенствования механизма государственного регулирования АПК, которые будут иметь теоретическое и практическое значение для дальнейшего развития аграрной отрасли. Особенного внимания заслуживают реформирование ценового механизма через внедрение регулированных цен на базовые виды продукции; формирование инте-

Babenko A. G., Bondarevska K. V. Ways to Improve State Regulation of the Agricultural Sector

The article highlights the features of the current state of state support in the agricultural sector; the main problems in the agricultural sector were identified; justified by the value of state support for the stable operation of agricultural enterprises, to increase their profitability and competitiveness. The ways to improve the mechanism of state regulation of the agricultural sector of Ukraine in dynamic changes in the economic environment were identified. Relevance of the issue of state regulation of economic relations in the agricultural sector was the purpose and goals of the scientific article. In particular, they identified the problematic issues in the sector of agribusiness, substantiated ways to improve the mechanism of state regulation of the agricultural sector at the present stage of its development. Such research methods were used: the abstract logic (in the process of theoretical reasoning and drawing conclusions); statistical and economic (to study the mass economic phenomena and the establishment of relevant trends); prediction (in the process of calculating the expected performance of production costs (cost-effectiveness) of the main types of commercial products. According to the survey the main ways to improve the mechanism of state regulation of agro-industrial complex was identified, which will have a theoretical and practical significance for the further development of the agricultural sector. Special attention should be paid to the reform of the price system through the introduction of regulated prices for basic products; formation of integrated agricultural systems; budget improvement, tax, insurance and credit policies.

гированных аграрных комплексов; усовершенствование бюджетной, налоговой, страховой и кредитной политик.

Ключевые слова: государственное регулирование, государственная поддержка, бюджетные дотации, регулированные цены, продовольственная безопасность, инновации, аграрный сектор

Рис.: 2. Табл.: 1. Библ.: 12.

Бабенко Анатолий Григорьевич – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой, кафедра управления персоналом и экономики труда, Днепропетровская государственная финансовая академия (ул. Аржанова, 12, Днепропетровск, 49083, Украина)

Email: babenko.akademik@mail.ru

Бондаревская Ксения Валентиновна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра управления персоналом и экономики труда, Днепропетровская государственная финансовая академия (ул. Аржанова, 12, Днепропетровск, 49083, Украина)

Email: kseny-8888@mail.ru

Keywords: government regulation, government support, budgetary subsidies, regulated prices, food safety, innovation, the agricultural sector

Pic.: 2. Tabl.: 1. Bibl.: 12.

Babenko Anatoliy G. – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department, Department of Personnel Management and Labour Economics, Dnipropetrovsk State Finance Academy (vul. Arzhanova, 12, Dnepropetrovsk, 49083, Ukraine)

Email: babenko.akademik@mail.ru

Bondarevska Kseniia V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Personnel Management and Labour Economics, Dnipropetrovsk State Finance Academy (vul. Arzhanova, 12, Dnepropetrovsk, 49083, Ukraine)

Email: kseny-8888@mail.ru

Вступ. В умовах глобалізаційних змін економічних систем актуальним питанням постає активізація державної політики в контексті чіткого регулювання основних аспектів розвитку агропромислового комплексу. Необхідність державного втручання в процеси функціонування галузі зумовлюється, насамперед, її особливостями, зокрема впливом природно-кліматичних умов, сезонністю виробництва, а також роллю сільського господарства у забезпеченні продовольчої безпеки держави. Сталий розвиток сільського господарства має значення і з точки зору забезпечення відповідного рівня зайнятості населення, оздоровлення сільських територій, формування експортного потенціалу країни тощо.

Згідно з практичним досвідом зарубіжних країн, явища нестабільності факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ негативно впливають на розвиток аграрного виробництва. Тому лише держава здатна захистити вітчизняних товаровиробників від цього негативного впливу.

Аграрна політика європейських держав урахує не лише особливості розвитку галузі, але й забезпечує дієвість механізмів державного регулювання. Так, розвиток аграрного сектора в переважній більшості країн світу нерозривно пов'язаний з державною підтримкою. Зокрема, це стосується країн Європейського Союзу, США, Японії та інших, які мають довготривалий історичний досвід функціонування системи державної підтримки цієї надзвичайно важливої ланки національної економіки [1, с. 80].

Помилковим твердженням сучасників є саморегульованість ринку, тобто здатність ринкових механізмів самостійно визначати ситуацію в галузі з урахуванням мінливого зовнішнього середовища. Однак, за думкою вчених, продовольча безпека, життєздатність сільських територій, охорона ландшафтів і захист навколишнього природного середовища є суспільними благами, що виникають у результаті сільськогосподарського виробництва і для яких не існує ринку [2, с. 109].

Ситуація, що склалася в галузі сільського господарства, на жаль, характеризується такими явищами, як низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції на світових ринках, ціновий диспаритет, зниження рентабельності виробництва основних видів продукції, низька забезпеченість господарств виробничими фондами, безробіття,

а також недостатній розвиток сільської інфраструктури. Як результат – під загрозою продовольча безпека країни, що посилюється світовими процесами глобалізації.

Все це є наслідком недосконаlosti важелів державного регулювання основних економічних процесів.

Мета та завдання. Основні аспекти державного регулювання АПК тривалий час вивчалися і продовжують досліджуватися багатьма вченими, серед яких О. М. Бородіна, А. Д. Діброва, В. Єщенко, І. Й. Малий, Т. І. Олійник, П. Т. Саблук, О. Г. Шпикуляк та інші [1 – 10; 12].

Разом із тим, існує чимало не вирішених проблемних питань, зокрема, визначення шляхів підвищення ефективності державної політики в галузі АПК, удосконалення механізму цінового регулювання на основні види товарної продукції, забезпечення інноваційного розвитку, посилення контролю за використанням наданих грошових коштів з боку держави тощо.

Актуальність окремих аспектів державного регулювання і обумовила мету та завдання наукової статті.

Метою дослідження є визначення проблемних питань у галузі АПК, а також обґрунтування шляхів удосконалення механізму державного регулювання аграрного сектора на сучасному етапі його розвитку.

Методи. В процесі проведення дослідження було використано як загальнонаукові методи (аналіз і синтез, індукція та дедукція, абстрагування і конкретизація, системний аналіз), так і спеціальні методи економічного аналізу. Серед останніх особливе значення мають наступні методи:

- абстрактно-логічний (з метою актуалізації теоретичних аспектів державного регулювання, формування результатів і висновків у процесі дослідження);
- статистико-економічний (при вивченні масових економічних явищ і встановленні відповідних тенденцій, зокрема в розрізі структури та динаміки витрат, рентабельності виробництва аграрної продукції, а також цін її реалізації);
- прогнозування (в процесі розрахунку очікуваних показників виробничих затрат (рентабельності) з основних видів товарної продукції).

Результати. Державне регулювання є своєрідною функцією управління, яка забезпечує функціонування від-

повідних процесів. Воно являє собою систему економічних, фінансових, юридично-правових, організаційних і соціальних заходів, здійснюваних державою для ефективного і стабільного розвитку сільськогосподарського виробництва та повного забезпечення населення якісним продовольством за прийнятними ринковими цінами [3, с. 594]. Державна політика є інструментом здійснення заходів державного регулювання. В Україні політика в галузі АПК наразі характеризується недосконалістю. Вона недостатньо враховує природно-кліматичні та сезонні умови виробництва, диспаритет цін на промислову та сільськогосподарську продукцію. Для порівняння: у США рівень державної підтримки сільського господарства становить 40 % від вартості виробленої сільськогосподарської продукції, у країнах ЄС – 35 %, у Японії та Франції – 72 %, в Україні – 8,3 % [4, с. 165]. Основними засобами державного регулювання та підтримки діяльності аграрних підприємств є надання кредитів за зниженими відсотковими ставками, встановлення «твердих» цін, здійснення прямих державних виплат

тощо. В Європі під державне регулювання підпадає 90 % цін на сільськогосподарську продукцію у вигляді субсидій для підтримки аграріїв через високі ціни на засоби виробництва [5, с. 19].

В країні існує диспаритет цін у галузях агропромислового комплексу, який, на жаль, призводить до необґрунтованих матеріальних витрат у сфері сільськогосподарського виробництва. Про це свідчить, на наш погляд, нераціональна структура витрат на виробництво сільськогосподарської продукції в Україні (рис. 1).

Внаслідок високих цін необґрунтовано зростають темпи затрат на промислові вироби, що постачаються сільському господарству. У 1990 і у 2012 роках питома вага мінеральних добрив складала відповідно 24,5 і 24 відсотка від усіх матеріальних затрат. Проте інтенсивність використання (внесення до ґрунту) добрив за цей період зменшилася майже у 2 рази. Це свідчить про необґрунтоване зростання цін на добрива. За вищезгаданий період питома вага нафтопродуктів зросла в структурі затрат від 5,1 % до 13,9 %.

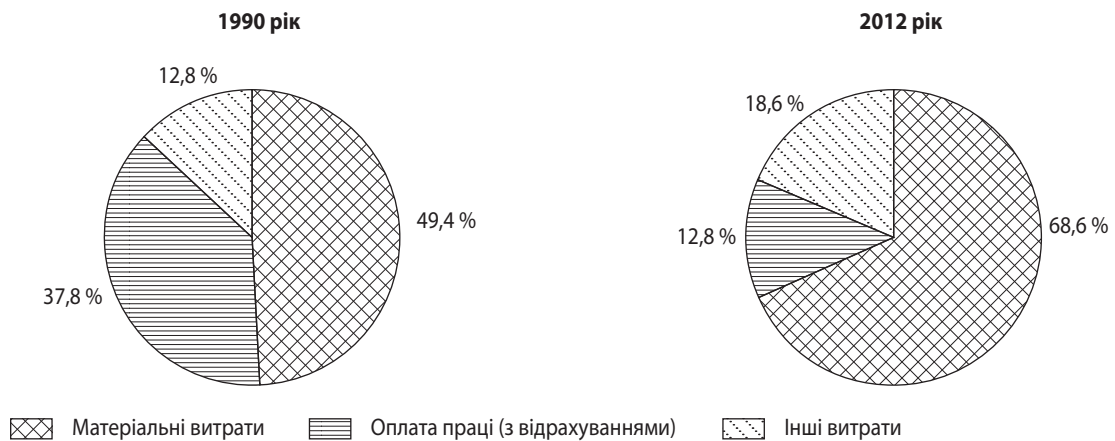

Рис. 1. Структура витрат у сільськогосподарських підприємствах України (у відсотках)

Оптимальною, на нашу думку, економічною моделлю для України може стати використання широкого інструментарію державного регулювання з урахуванням дії ринкових законів. При цьому до функцій держави буде належати законодавче забезпечення діяльності АПК; захист конкуренції як основного регулюючого ринкового механізму; раціональний розподіл доходів і ресурсів з метою зміни структури національного продукту; забезпечення стабілізації економічного зростання, встановлення контролю рівня інфляції та зайнятості населення.

Як свідчить досвід, державна підтримка та цінове регулювання АПК ще за радянських часів супроводжувались в окремі періоди позитивним соціально-економічним зростанням. Зокрема, за умов більш-менш активного регулювання аграрного сектора в період 1990 – 1994 рр. (п'ять років) рівень рентабельності виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах коливався в межах від +42,6 % (1990 р.) до +151,4 % (1993 р.). Водночас за наступні 5 років (1995 – 1999 рр.) рівень рентабельності коливався від +13,6 % (1995 р.) до –29,5 % (1998 р.). Саме в цей період здійснювалось псевдонаукове реформування сільськогосподарського виробництва, а будь-які держав-

ні регулятори не мали позитивного економічного ефекту. Отже, маємо приклади необґрунтованого втручання державних структур, що призводить до значних втрат і негативних соціально-економічних наслідків. У господарствах було ліквідовано науково обґрунтовані сівозміни, зруйновано значну кількість тваринницьких комплексів тощо. Негативні наслідки такого стихійного втручання на превеликий жаль простежуються в аграрній сфері й дотепер. Зокрема, у 2012 р. обсяг виробництва валової продукції сільського господарства становив лише 223,2 млрд грн, що на 59,6 млрд менше такого показника в 1990 р. (у співставних цінах).

Має місце також диспаритет цін між містом і селом. Темпи зростання цін на матеріально-технічні ресурси, які постачаються сільському господарству, в ряді випадків значно перевищують темпи зростання реалізаційних цін на сільськогосподарську продукцію.

У структурі матеріальних витрат у 2012 р. порівняно з 1990 р. питома вага, зокрема, мінеральних добрив, зросла на 7,5 пунктів, нафтопродуктів – на 8,8 пунктів. Значно зросла оплата послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями (рис. 2).

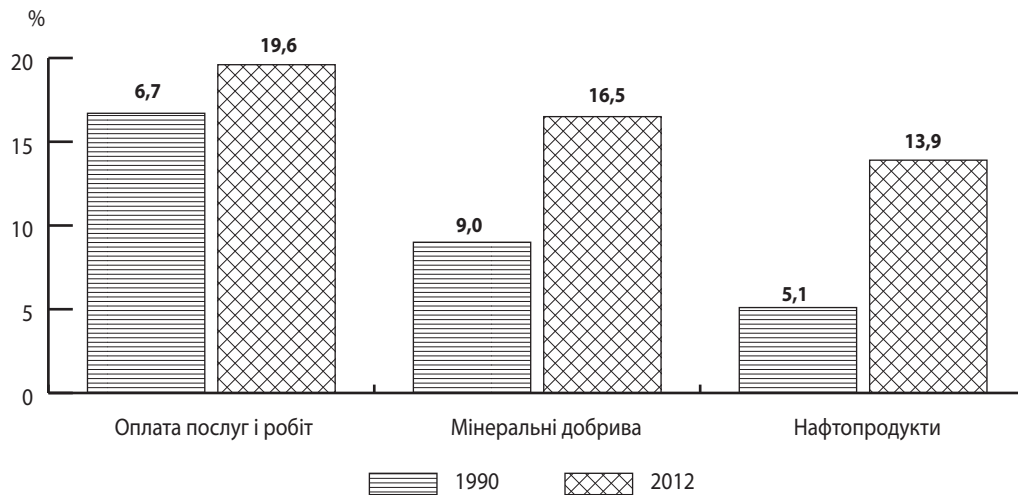

Рис. 2. Структура матеріальних витрат на сільськогосподарських підприємствах України (у відсотках до всіх витрат)

Все це свідчить про необхідність наукового обґрунтування механізму державного регулювання. В сучасних умовах господарювання в аграрних господарствах країни склалася така ситуація: у 2012 р. із 14 видів рослинницької та тваринницької продукції лише 8 були рентабельними. Водночас 6 видів продукції були збитковими: овочі, картопля, велика рогата худоба на м'ясо, вівці на м'ясо, птиця, вовна. За цих умов підприємства переробного комплексу (сюди надходить сировина сільськогосподарських підприємств) працюють рентабельно. Те саме можна зазначити щодо сфери торгівлі, де отримують лише прибутки від реалізації продукції аграрних господарств.

За рахунок відносно низьких реалізаційних цін в аграрній сфері виробництва (на окремі збиткові види продукції реалізаційні ціни нижче собівартості) здійснюється необґрунтований перерозподіл аграрного доходу. В цій економічній ситуації необхідно запропонувати механізм регулювання з метою забезпечення зростання рентабельності виробництва всіх видів товарної продукції.

Нами визначено розрахункові показники рентабельності виробництва по п'яти основним видам (групам) товарної продукції, що сприятиме підвищенню економічної ефективності сільськогосподарського виробництва (табл. 1).

Використовуючи підсумкові (кінцеві) дані собівартості продукції за 2012 р., розрахунковим методом обчислено також і середні реалізаційні ціни на всі основні (п'ять) види товарної продукції на 2015 р.

Для впровадження у виробництво наших рекомендацій необхідно прийняти відповідний Закон Верховної Ради України та забезпечити контроль за його виконанням у всіх регіонах України.

Слід також зазначити, що проблема державного регулювання економіки пов'язана з іменем англійського економіста Дж. Кейнса. Як свідчить група вчених України, основними напрямками державного регулювання у Кейнса, зокрема, виступають: бюджетно-податкове регулювання, що припускає маніпулювання державними закупівлями і трансфертними платежами, податками; кредитно-грошове регулювання, що включає заморожування номінальної та зниження реальної заробітної плати, підвищення цін, регулювання процентної ставки, проведення операцій з цінними паперами, кредитування тощо [8, с. 479].

Серед основних цілей державної політики розвитку сільськогосподарських підприємств доцільно визначити дві категорії: макроекономічні та мікроекономічні. Так, до макроекономічних слід віднести забезпечення стабільних темпів розвитку сфери сільськогосподарського виробни-

Таблиця 1

Показники реалізаційних цін і рентабельність виробництва в господарствах України

Види товарної продукції	Ціна реалізації 1 т, тис. грн 2012 р.	Рентабельність продукції, %		
		1990 р.	2012 р.	2015 р. (розрахункова)
Зернові та бобові культури	1547,1	275,1	15,2	35
Насіння соняшнику	3584,0	236,5	45,8	55
Цукрові буряки	426,8	29,5	15,7	25
Молоко	2662,2	32,2	2,3	20
Худоба та птиця на м'ясо	13456,9	20,6	-29,5	15

цтва; забезпечення продовольчої безпеки країни, формування її експортного потенціалу; зниження рівня трудової міграції та безробіття в сільській місцевості. Серед мікроекономічних цілей визначаються: підтримка високої прибутковості та конкурентоспроможності аграрних підприємств; запобігання їх банкрутству. Розглянемо інструменти досягнення цих цілей більш детально.

Так, фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств має вираження у вигляді бюджетних дотацій. Згідно з ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства України», бюджетна дотація надається з метою підтримки рівня платоспроможного попиту українських споживачів продукції сільського господарства та запобігання виникненню збитковості українських виробників такої продукції [11].

Державне фінансування аграрного сектора економіки здійснюється на принципах безповоротності коштів і цільового їх спрямування. Важливим аспектом ролі впливу держави в цьому напрямі є підвищення ступеня контролю за використанням цільових коштів і дотриманням підприємствами фінансової дисципліни. Обсяг фінансової підтримки вітчизняних підприємств протягом останніх років збільшився. Однак підвищення прибутковості та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання АПК не відбувається. В даному випадку важливим є не тільки обсяг виділених грошових коштів, але й ефективність їх використання.

Окремої уваги заслуговує механізм оподаткування та його реформування. Система оподаткування аграрних підприємств повинна враховувати особливості їхньої діяльності та складність умов виробництва. Наприклад, агроформування, що мають непогашені кредити на впровадження інновацій, можуть звільнитися від податку на землю на період їх погашення; а система оподаткування прибутків повинна враховувати наявні земельні площі підприємств, умови господарювання, фінансовий стан, регіональні особливості та інші фактори.

В умовах ринкового господарювання кожне підприємство сільськогосподарської галузі має підтримувати свою конкурентоспроможність через упровадження інновацій, оновлення матеріально-технічної бази. Однак інноваційний розвиток аграрних підприємств має своє вираження не лише у застосуванні останніх новинок у галузі техніки, потужного обладнання та машин. Не меншу роль відіграють використання високоврожайних сортів сільськогосподарських культур і продуктивних порід тварин, а також упровадження інновацій в управлінській сфері (сучасні методи управління, планування основних виробничих процесів, організація праці та виробництва, мотивація персоналу, оцінка досягнутих результатів і контроль за діяльністю). В свою чергу, держава повинна підтримувати техніко-технологічне переоснащення шляхом об'єднання зусиль із міжнародними аграрними корпораціями у контексті залучення фінансових ресурсів і передового досвіду. Орієнтація державної політики має бути спрямована на створення великих інтегрованих сільськогосподарських комплексів на інноваційній основі. Великі аграрні підприємства мають у своєму розпорядженні значні земельні, матеріальні та трудові ресурси. Питання лише у їх раціо-

нальному використанні. За умови розширення виробничих потужностей, модернізації обладнання, впровадження інновацій і залучення інвестицій можливість нарощування власної конкурентоспроможності може стати реальністю. Однак це виявляється можливим за умови створення великих агроформувань та їх підтримки з боку держави.

Вирішення ключових проблем галузі сільського господарства залежить і від інших аспектів, що також мають регулюватися державою: кредитування та страхування. У зарубіжних країнах система кредитування включає не лише комерційні банки, але й інші позабанківські фінансові структури (кредитні фонди, кредитні спілки тощо).

В Україні система кредитування наразі розвинута недостатньо. Проте держава має можливість здійснювати контроль якості надання кредитних послуг і забезпечувати ефективну діяльність кредитної інфраструктури в цілому.

Система страхування сільськогосподарських підприємств має значення у випадку відшкодування збитків, завданих стихійними лихами. Важливою функцією держави в цьому випадку є нормативно-правове регулювання відповідних процесів.

Серед основних проблем, які потребують свого вирішення – розбудова сільської інфраструктури, забезпечення високого рівня життя селян. Сьогодні велика кількість населення працездатного віку мігрує із сіл і селищ до великих міст у пошуках роботи та досягнення високого соціального статусу.

Престиж сільськогосподарської праці знижується перш за все через низький рівень її оплати. Актуальним питанням залишається залучення осіб молодого віку до сільських територій та пом'якшення міграційних процесів. Особливу увагу тут варто приділити створенню нових робочих місць; підвищенню рівня оплати праці; створенню привабливої системи кредитування; покращенню системи навчання та підвищення кваліфікації; вдосконаленню інфраструктури транспорту та зв'язку; розширенню мережі освітніх, оздоровчих, культурних і спортивних закладів.

Висновок. У сучасних умовах дії економічних законів виникає необхідність державного регулювання аграрного сектора економіки. Адже ринкова економіка не може самостійно забезпечувати таке регулювання цін на ринку аграрної продукції, що є ключовою умовою розвитку сільськогосподарської сфери, саме тому для зменшення проявів недосконалості ринку вкрай необхідним є регулювання механізмів ринкового ціноутворення державою. Очевидним є той факт, що результативність такої політики залежить від обґрунтованості цін купівлі та продажу аграрної продукції.

Слід поєднати зусилля на всіх рівнях управління щодо підтримки вітчизняних виробників аграрної продукції з боку держави, вдосконалити законодавчий та фінансовий механізми державного регулювання аграрних відносин, а також посилити контроль за відповідними процесами.

Результат таких заходів буде виявлятися у підвищенні основних економічних показників і конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник Т. І. Державна підтримка аграрного сектору економіки України / Т. І. Олійник // Економіка АПК. – 2009. – № 7. – С. 80 – 85.
2. Бородіна О. М. Державна підтримка сільського господарства: концепція, механізми, ефективність / О. М. Бородіна // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 109 – 125.
3. Діброва А. Д. Сучасне трактування сутності державного регулювання аграрного сектора економіки / А. Д. Діброва // Економічна теорія. – 2007. – № 1. – С. 76 – 84.
4. Білецька Н. В. Бюджетна підтримка сільського господарства в системі державного регулювання аграрного сектора України / Н. В. Білецька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.6. – С. 163 – 169.
5. Малий І. Й. Про романтизацію приватної власності на землю і кризу аграрного сектора / І. Й. Малий // Економічна теорія. – 2008. – № 3. – С. 11 – 20.
6. Бабенко А. Г. Актуальні питання державного регулювання аграрного сектору України / А. Г. Бабенко, К. В. Бондаревська // Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки». – 2013. – № 24 (277). – С. 42 – 45.
7. Єщенко В. Сівозміна – порядок на землі / В. Єщенко, В. Опришко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/31-2011-05-11-22-29-29/395-2011-05-11-22-29-37.html>
8. Історія економіки та економічної думки : [підручник] / О. Ю. Амосов, В. О. Сивоконь, Н. В. Статівка та ін.; [за заг. ред. д. е. н., проф., засл. діяча науки і техніки України О. Ю. Амосова, к. е. н., доц. В. О. Сивоконя]. – Х. : ХарPI НАДУ «Магістр», 2013. – 600 с.
9. Шпикуляк О. Г. Інституціональне забезпечення розвитку та регулювання аграрного ринку: аналітична оцінка / О. Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 150 – 157.
10. Bondarevska K. State Support of the Agricultural Enterprises: Present State and Peculiarities // The Advanced Science Journal (USA). – 2013. – Issue 12. – P. 8 – 10.
11. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV (остання редакція від 01.01.2013 р. на підставі 5518-17) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
12. Саблук П. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України / П. Саблук // Економіка України. – 2008. – № 12. – С. 4 – 18.

REFERENCES

- Amosov, O. Yu., Syvokon, V. O., and Stativka, N. V. Istoriiia ekonomiky ta ekonomichnoi dumky [History of Economics and Economic Thought]. Kharkiv: KharRI NADU «Mahistr», 2013.
- Borodina, O.M. "Derzhavnapidtrymka silskoho hospodarstva: kontsepsiia, mekhanizmy, efektyvnist" [Government support for agriculture: the concept, mechanisms, efficiency]. Ekonomika i prohozuvannia, no. 1 (2006): 109-125.
- Biletska, N. V. "Biudzhetna pidtrymka silskoho hospodarstva v systemi derzhavnoho rehuliuвання ahrarnoho sektora Ukrainy" [Budgetary support to agriculture in the state regulation of the agricultural sector of Ukraine]. Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy, no. 20.6 (2010): 163-169.
- Babenko, A. H., and Bondarevska, K. V. "Aktualni pytannia derzhavnoho rehuliuвання ahrarnoho sektora Ukrainy" [Recent issues of state regulation of the agricultural sector of Ukraine]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky», no. 24 (277) (2013): 42-45.
- Bondarevska, K. "State Support of the Agricultural Enterprises: Present State and Peculiarities" The Advanced Science Journal (USA), no. 12 (2013): 8-10.
- Dibrova, A. D. "Suchasne traktuvannia sutnosti derzhavnoho rehuliuвання ahrarnoho sektora ekonomiky" [A modern interpretation of the essence of state regulation of agrarian sector]. Ekonomichna teoriia, no. 1 (2007): 76-84.
- Ishchenko, V., and Opryshko, V. "Sivozmina – poriadok na zemli" [Crop rotation - the order on the ground]. <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/31-2011-05-11-22-29-29/395-2011-05-11-22-29-37.html> [Legal Act of Ukraine] (2004). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
- Malyi, I. I. "Pro romantyzatsiiu pryvatnoi vlasnosti na zemliu i kryzu ahrarnoho sektora" [About romanticizing private ownership of land and the crisis of the agricultural sector]. Ekonomichna teoriia, no. 3 (2008): 11-20.
- Oliinyk, T. I. "Derzhavna pidtrymka ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy" [State support for the agricultural sector of Ukraine]. Ekonomika APK, no. 7 (2009): 80-85.
- Shpykuliak, O. H. "Instytutsionalne zabezpechennia rozvytku ta rehuliuвання ahrarnoho rynku: analitychna otsinka" [Institutional support the development and regulation of agricultural market analytical evaluation]. Ekonomika APK, no. 4 (2010): 150-157.
- Sabluk, P. "Stan i perspektyvy rozvytku ahropromyslovoho kompleksu Ukrainy" [Status and prospects of agriculture in Ukraine]. Ekonomika Ukrainy, no. 12 (2008): 4-18.